

interview

‘Ontmoeting overwint vooroordelen’

DOOR SANDRA VAN DEN NIEUWENHOF

Cultuurhistorica Gerda Godrie beschreef het dagelijks leven van woonwagengedwongen bewoners in Noord-Brabant in de afgelopen honderd jaar. Deze groep werd gediscrimineerd, maar had zelf ook een aandeel in conflicten met overheid en medeburgers.

Gerda Godrie deed onderzoek naar woonwagengedwongen bewoners in Brabant: “Dit alles heeft mijn blik verruimd. Ik ben een beetje van ze gaan houden.” | Foto: Uitgeverij Eburon

Gerda Godrie (74) werkte met onderbrekingen vijf jaar aan haar boek. Haar belangstelling voor woonwagengedwongen bewoners dateert al uit haar kinderjaren, vertelt ze. Ze groeide op nabij een klein kamp en was nieuwsgierig naar de leefwijze van de mensen daar. “Het zijn gewone mensen tegen wie wij anders aankijken”, zegt ze. “Ze hebben een slechte naam en worden gediscrimineerd. Toen ik bekendmaakte dat ik met dit onderzoek begon, kreeg ik reacties als ‘dat zijn toch criminelen en zigeuners’. Dat zijn vooroordelen. Slechts een kleine groep zorgt voor een negatief imago. Je hoort bijvoorbeeld nooit iemand over mensen als het echtpaar Harrie en Trien Semler-Hendrix, dat in de oorlog met gevaar voor eigen leven heel actief was in het verzet en Joden onderdak bood. Daarvoor hebben ze een hoge Amerikaanse onderscheiding ontvangen.” Godrie was zelf ook niet helemaal zonder vooroordelen. “Ik dacht dat ik die niet had. Maar toen ik een afspraak had met een woonwagengedwongen bewoner, trof ik een keurige, goed verzorgde mevrouw aan. Ik betrapte mezelf erop dat ik iets anders had verwacht. Dit alles heeft mijn blik ver-

ruimd en mijn visie verrijkt. Ik ben een beetje van ze gaan houden. Ik heb respect voor hoe ze hun cultuur beleven, en de grote saamhorigheid die zij kennen, vind je niet in een gewone woonwijk. Ontmoeting is de beste manier om vooroordelen te overwinnen.”

TREURIG

Haar boek schetst een beeld van een overheid die behoorlijk tekortschoot in de zorg voor de woonwagengedwongen bevolking. Aanvankelijk lag die zorg bij de gemeenten. In de jaren zestig werd de woonwagengedwongen bevolking geconcentreerd in grote regionale kampen, maar dit bleek geen succes. De grote kampen werden ontmanteld en de mensen moesten naar kleine kampen in woonwijken. Het permanente standplaatsentekort loopt als een rode draad door de geschiedenis.

Godries conclusies stemmen treurig. Woonwagengedwongen bewoners werden door overheid en medeburgers gediscrimineerd. Gemeenten werden of verjaagden hen, in het reguliere onderwijs waren ze niet welkom en arbeidsmogelijkheden waren beperkt. Ook bevorderde de overheid hun integratie niet of nauwelijks. Over de bewoners zelf schrijft Godrie dat zij gel-

dende maatschappelijke waarden en normen op eigen wijze interpreterden. Zij hadden zelf ook zeker een aandeel in de conflicten met de overheid en de mensen met een vaste woonplaats.

UITSTERFBELEID

De huisvesting van woonwagengedwongen bewoners werd kort voordat Godries boek verscheen opnieuw actueel. Minister Ollongren (Binnenlandse Zaken) presenteerde eerder dit jaar een nieuwe beleidsvisie. Er moet onder meer een einde komen aan het ‘uitsterf beleid’ van gemeenten, waarbij een standplaats vervalt wanneer woonwagengedwongen bewoners overlijden. Ook moet ‘woonwagengedwongen’ deel uitmaken van het gemeentelijk volkshuisvestingsbeleid: er moeten bijvoorbeeld voldoende standplaatsen zijn.

Godrie pleit voor meer onderlinge acceptatie. “De overheid en burgers met een vaste verblijfplaats moeten beseffen dat woonwagengedwongen bewoners onderdeel zijn van de samenleving. En woonwagengedwongen bewoners moeten beseffen dat zij erbij horen, maar zich niet alles kunnen permitteren.” ●

Steun vanuit de Kerk:

Een netwerk van ‘Christoffels’

Pater Jan van der Zandt is coördinator van PWN, het landelijk pastoraat voor woonwagengedwongen bewoners, Sinti en Roma. “Steeds meer kerken gaan sluiten, parochies moeten vechten om te overleven. Maar de parochies zijn erg belangrijk voor de woonwagengedwongen”, vertelt hij. “De eerste communie en begrafenissen zijn belangrijke momenten voor hen en deze grijpen ze aan om met zijn allen van heinde en verre bij elkaar te komen, ook in de kerk. Soms is dat mogelijk en soms niet. Ze zijn daarbij afhankelijk van de parochie waar ze bij horen. Bij een gezamenlijke eerste communieviering is er niet altijd plek voor grote groepen in de kerk. Wij zijn nu bezig met het opzetten van een landelijk netwerk van ‘Christoffels’, vernoemd naar de heilige Christoffel, de patroon van de reizigers. Dit zijn pastores, diakens en vrijwilligers die de woonwagengedwongen bewoners ondersteunen bij hun geloofsbeleving en hun participatie in de samenleving.”

‘Ik trof een keurige, goed verzorgde mevrouw aan. Ik betrapte mezelf erop dat ik iets anders had verwacht’

Gerda Godrie-van Gils,

Woonwagengedwongen bewoners laten zich niet afschaffen. Een eeuw woonwagengedwongen bewoners in Noord-Brabant 1918-2018.

Uitg. Eburon,
pb., 280 pp., € 24,50,
ISBN 978 94 63012 13 3